

ความยุติธรรมทางสังคมในบริบทของโลกาภิวัตน์: การทบทวนทฤษฎี
ของจอห์น ราวล์ส

Social Justice in the Context of Globalization: A Review
of John Rawls's Theory

ภัทรพล เสริมทรง

Phattarapon Sermsong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: phattarapon.ser@mbu.ac.th

Received: 13 October 2024, Revised: 24 October 2024, Accepted: 20 November 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมในบริบทของโลกาภิวัตน์ โดยทบทวนและวิเคราะห์ทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น ราวล์ส การศึกษาเริ่มจากการนำเสนอหลักการสำคัญของทฤษฎีราวล์ส ได้แก่ หลักเสรีภาพที่เท่าเทียม หลักความแตกต่าง และหลักความเท่าเทียมทางโอกาส จากนั้นวิเคราะห์ข้อจำกัดของทฤษฎีนี้ในการจัดการกับปัญหาความไม่เท่าเทียมระดับโลก โดยเฉพาะประเด็นข้อจำกัดของกรอบรัฐชาติ ความไม่เท่าเทียมระดับโลก และปัญหาสิ่งแวดล้อม บทความนำเสนอมุมมองของนักคิดร่วมสมัยที่พยายามขยายและปรับปรุงทฤษฎีของราวล์สให้สอดคล้องกับบริบทโลกาภิวัตน์มากขึ้น เช่น แนวคิดเรื่องความยุติธรรมระดับโลก ความยุติธรรมข้ามรุ่น และความยุติธรรมในฐานะความสามารถ บทความสรุปด้วยการเสนอแนวทางในการพัฒนาทฤษฎีความยุติธรรมทางสังคมที่ตอบสนองต่อความท้าทายของโลกยุคปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนากรอบความยุติธรรมระดับโลก การบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การศึกษาชิ้นนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการทบทวนและพัฒนาทฤษฎีความยุติธรรมให้สอดคล้องกับความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อสร้างพื้นฐานทางความคิดสำหรับการสร้างโลกที่เป็นธรรมและยั่งยืนสำหรับทุกคน

คำสำคัญ: ความยุติธรรมทางสังคม, โลกาภิวัตน์, จอห์น ราวล์ส, ความไม่เท่าเทียมระดับโลก, ทฤษฎีความยุติธรรม

Abstract

This article examines the concept of social justice in the context of globalization by reviewing and analyzing John Rawls's theory of justice. The study begins by presenting the key principles of Rawls's theory, including the principle of equal liberty, the difference principle, and the principle of fair equality of opportunity. It then analyzes the limitations of this theory in addressing global inequality issues, particularly the constraints of the nation-state framework, global inequalities, and environmental problems. The article presents perspectives of contemporary thinkers who have attempted to expand and improve Rawls's theory to better align with the globalized context, such as concepts of global justice, intergenerational justice, and justice as capability. The article concludes by proposing approaches to develop social justice theories that respond to the challenges of the modern world, including the development of a global justice framework, integration of environmental dimensions, and promotion of civil society participation. This study highlights the importance of reviewing and developing justice theories to align with the challenges of the globalization era, in order to create a theoretical foundation for building a fair and sustainable world for all.

Keywords: Social justice, Globalization, John Rawls, Global inequality, Justice theory

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ ประเด็นเรื่องความยุติธรรมทางสังคมได้กลายเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงวิชาการและการเมืองระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เพิ่มขึ้นระหว่างประเทศต่างๆ ทั่วโลก ได้นำมาซึ่งคำถามสำคัญเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำระดับโลก ความรับผิดชอบระหว่างประเทศ และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม (Held, 1995) กระบวนการโลกาภิวัตน์ได้ทำให้เส้นแบ่งระหว่างประเด็นภายในประเทศและระหว่างประเทศเลือนรางลง ส่งผลให้เกิดความท้าทายใหม่ๆ ในการคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมในระดับโลก

ทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น ราวล์ ซึ่งนำเสนอในหนังสือ "A Theory of Justice" (Rawls, 1971) ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการถกเถียงเรื่องความยุติธรรมทางสังคมในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ราวล์ได้นำเสนอกรอบแนวคิดที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนในการพิจารณาว่าอะไรคือความยุติธรรมในสังคม และสถาบันทางสังคมควรจัดระเบียบอย่างไรเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม แนวคิดของเขาได้กลายเป็นจุดอ้างอิงสำคัญในการถกเถียงเชิงปรัชญาและการกำหนดนโยบายสาธารณะในหลาย

ประเทศ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของโลกาภิวัตน์ ทฤษฎีของราวล์ซึ่งมุ่งเน้นที่สังคมภายในรัฐชาติ ได้ถูกตั้งคำถามถึงความเหมาะสมและข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้กับปัญหาความยุติธรรมระดับโลก นักคิดร่วมสมัยหลายท่านได้พยายามขยายและปรับปรุงทฤษฎีของราวล์เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ได้ดียิ่งขึ้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนและวิเคราะห์ทฤษฎีความยุติธรรมของราวล์ในบริบทของโลกาภิวัตน์ โดยจะอภิปรายถึงความเกี่ยวข้องและข้อจำกัดของทฤษฎีนี้ในการจัดการกับปัญหาความไม่เท่าเทียมระดับโลก รวมถึงนำเสนอมุมมองของนักคิดร่วมสมัยที่พยายามขยายและปรับปรุงทฤษฎีของราวล์ให้สอดคล้องกับบริบทโลกาภิวัตน์มากขึ้น นอกจากนี้ บทความยังจะพิจารณาถึงความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปฏิวัติดิจิทัล และการระบาดใหญ่ระดับโลก ซึ่งเรียกร้องให้มีการทบทวนและปรับปรุงแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น ราวล์: ภาพรวมและหลักการสำคัญ

จอห์น ราวล์ (1921–2002) เป็นนักปรัชญาการเมืองชาวอเมริกันที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมในศตวรรษที่ 20 ทฤษฎีของเขานำเสนอในหนังสือ "A Theory of Justice" (Rawls, 1971) ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นงานชิ้นสำคัญในปรัชญาการเมืองร่วมสมัย ราวล์พยายามสร้างทฤษฎีที่เป็นทางเลือกต่อแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ครอบงำการคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมในช่วงเวลานั้น

หลักการพื้นฐานของทฤษฎีความยุติธรรมของราวล์

ราวล์เสนอแนวคิดเรื่อง "ความยุติธรรมในฐานะความเป็นธรรม" (Justice as Fairness) โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. หลักเสรีภาพที่เท่าเทียม (The Equal Liberty Principle)

ทุกคนควรมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพทางการเมือง และเสรีภาพในการนับถือศาสนา (Rawls, 1971, p. 60) ราวล์ให้ความสำคัญกับเสรีภาพเป็นอันดับแรก โดยเชื่อว่าไม่ควรมีการแลกเปลี่ยนเสรีภาพกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือสังคมอื่นๆ หลักการนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของราวล์ในคุณค่าของเสรีภาพและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล

2. หลักความแตกต่าง (The Difference Principle)

ความไม่เท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจจะยอมรับได้ก็ต่อเมื่อเป็นประโยชน์ต่อทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ที่เสียเปรียบที่สุดในสังคม (Rawls, 1971, p. 75) หลักการนี้เป็นนวัตกรรมสำคัญของราวล์ที่พยายามสร้างสมดุลระหว่างความเท่าเทียมและประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ โดยยอมรับว่าความไม่เท่าเทียมบางอย่างอาจเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เสียเปรียบที่สุดด้วย

3. หลักความเท่าเทียมทางโอกาส (The Fair Equality of Opportunity Principle)

ตำแหน่งและโอกาสทางสังคมควรเปิดให้ทุกคนภายใต้เงื่อนไขของความเท่าเทียมทางโอกาสที่เป็นธรรม (Rawls, 1971, p. 73) ราวล์เสนอว่าไม่เพียงแต่ต้องมีความเท่าเทียมทางกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องมีมาตรการที่ช่วยให้ทุกคนมีโอกาสที่แท้จริงในการเข้าถึงตำแหน่งและโอกาสต่างๆ ในสังคม เช่น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับทุกคน

ม่านแห่งความไม่รู้และสถานการณ์ดั้งเดิม

ราวล์เสนอแนวคิดเรื่อง "ม่านแห่งความไม่รู้" (Veil of Ignorance) และ "สถานการณ์ดั้งเดิม" (Original Position) เป็นเครื่องมือทางความคิดในการพิจารณาหลักการความยุติธรรม โดยให้จินตนาการว่าเราอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่รู้ตำแหน่งแห่งที่ของตนในสังคม ไม่รู้ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสามารถ หรือลักษณะส่วนบุคคลอื่นๆ ภายใต้สถานการณ์นี้ ราวล์เชื่อว่าคนเราจะเลือกหลักการความยุติธรรมที่เป็นธรรมที่สุดสำหรับทุกคน (Rawls, 1971, pp. 136–142)

แนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสถานการณ์ที่เป็นกลางและยุติธรรมในการเลือกหลักการพื้นฐานของสังคม โดยปราศจากอคติหรือผลประโยชน์ส่วนตัว ราวล์เชื่อว่าภายใต้ม่านแห่งความไม่รู้ บุคคลจะเลือกหลักการที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะที่เสียเปรียบที่สุด เนื่องจากพวกเขาไม่รู้ว่าตนเองจะอยู่ในตำแหน่งใดในสังคม

แนวคิดนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และอภิปรายอย่างกว้างขวาง โดยนักวิชาการบางท่าน เช่น Amartya Sen (2009) ได้ตั้งคำถามว่าสถานการณ์สมมติเช่นนี้สามารถนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผลได้จริงหรือไม่ อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ยังคงเป็นเครื่องมือทางความคิดที่ทรงพลังในการพิจารณาประเด็นความยุติธรรมทางสังคม

ความยุติธรรมเชิงกระบวนการและเชิงผลลัพธ์

รอลส์ให้ความสำคัญกับทั้งความยุติธรรมเชิงกระบวนการ (Procedural Justice) และความยุติธรรมเชิงผลลัพธ์ (Distributive Justice) โดยเชื่อว่ากระบวนการที่เป็นธรรมจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม เขาก็ยอมรับว่าในบางกรณี อาจจำเป็นต้องพิจารณาผลลัพธ์โดยตรงด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ

ทฤษฎีของรอลส์ในบริบทของโลกาภิวัตน์: ความเกี่ยวข้องและข้อจำกัด

แม้ว่าทฤษฎีของรอลส์จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ในบริบทของโลกาภิวัตน์ ทฤษฎีนี้ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในหลายประเด็น

1. ข้อจำกัดของกรอบรัฐชาติ รอลส์พัฒนาทฤษฎีของเขาโดยมุ่งเน้นที่สังคมภายในรัฐชาติ ซึ่งอาจไม่เพียงพอในการจัดการกับปัญหาความยุติธรรมระดับโลก Beitz (1979) วิจารณ์ว่าในโลกที่มีการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจและการเมืองมากขึ้น การจำกัดหลักการความยุติธรรมไว้เฉพาะภายในรัฐชาติอาจไม่เพียงพอ

ประเด็นนี้เป็นที่ถกเถียงอย่างมากในวงวิชาการ โดยเฉพาะในบริบทของปัญหาระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอพยพย้ายถิ่น และการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในกรอบของรัฐชาติเพียงอย่างเดียว

2. ความไม่เท่าเทียมระดับโลก ทฤษฎีของรอลส์ไม่ได้ให้คำตอบโดยตรงต่อปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างประเทศที่รวยและประเทศที่ยากจน Pogge (1989) เสนอว่าเราควรขยายหลักความแตกต่างของรอลส์ไปใช้ในระดับโลก เพื่อจัดการกับความไม่เท่าเทียมระหว่างประเทศ

ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่ความเหลื่อมล้ำระดับโลกทวีความรุนแรงขึ้น โดย Piketty (2014) ได้ชี้ให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งท้าทายแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมอย่างมาก

3. ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก ทฤษฎีของรอลส์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ Wissenburg (1998) เสนอให้ขยายทฤษฎีของรอลส์เพื่อรวมมิติด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนเข้าไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และมลพิษข้ามพรมแดน เป็นตัวอย่างของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องการกรอบแนวคิดใหม่ในการจัดการ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความรับผิดชอบระหว่างประเทศและความเป็นธรรมระหว่างรุ่น

ความท้าทายจากเทคโนโลยีและโลกดิจิทัล

ทฤษฎีของรอลส์ถูกพัฒนาขึ้นก่อนยุคอินเทอร์เน็ตและการปฏิวัติดิจิทัล ซึ่งได้สร้างความท้าทายใหม่ๆ ในการคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคม เช่น ความเป็นส่วนตัวออนไลน์ การเข้าถึงข้อมูล และผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อสังคม Floridi (2013) เสนอว่าเราจำเป็นต้องพัฒนาแนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่ครอบคลุมมิติดิจิทัลด้วย

การขยายและปรับปรุงทฤษฎีของรอลส์ในบริบทโลกาภิวัตน์

นักคิดร่วมสมัยหลายท่านได้พยายามขยายและปรับปรุงทฤษฎีของรอลส์ให้สอดคล้องกับบริบทโลกาภิวัตน์มากขึ้น

1. แนวคิดเรื่องความยุติธรรมระดับโลก

Charles Beitz (1979) และ Thomas Pogge (1989) เสนอให้ขยายหลักการความยุติธรรมของรอลส์ไปใช้ในระดับโลก โดยมองว่าโลกทั้งใบเป็นเสมือนสังคมเดียวกัน และควรใช้หลักความแตกต่างในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างประเทศ แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาต่อโดยนักคิดหลายท่าน เช่น Darrel Moellendorf (2002) ที่เสนอแนวคิด "ความยุติธรรมทางสังคมระดับโลก" (Global Social Justice) ซึ่งพยายามประยุกต์หลักการของรอลส์กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองระดับโลก

2. ความยุติธรรมข้ามรุ่น

แนวคิดเรื่องความยุติธรรมข้ามรุ่น (Intergenerational Justice) ได้รับการพัฒนาโดยนักคิดเช่น Edith Brown Weiss (1989) ซึ่งเสนอว่าเราควรพิจารณาผลกระทบของการกระทำในปัจจุบันต่อคนรุ่นอนาคตด้วย โดยเฉพาะในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการกับปัญหาระยะยาวเช่นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย Jörg Tremmel (2009) ได้เสนอให้มีการปรับปรุงทฤษฎีความยุติธรรมให้ครอบคลุมมิติของเวลาและความรับผิดชอบต่อคนรุ่นอนาคตมากขึ้น

3. ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม

Marcel Wissenburg (1998) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Justice) โดยพยายามผสมผสานทฤษฎีของรอลส์เข้ากับหลักการด้านสิ่งแวดล้อม เขาเสนอว่า "ม่านแห่งความไม่รู้" ของรอลส์ควรรวมถึงการไม่รู้ว่าเราจะเกิดในยุคสมัยใด เพื่อให้เรานิ่งถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาต่อโดยนักคิดเช่น David Schlosberg (2007) ที่เสนอให้มองความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมในมิติที่กว้างขึ้น รวมถึงการกระจายผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

4. ความยุติธรรมในฐานะความสามารถ

Amartya Sen (2009) และ Martha Nussbaum (2006) ได้พัฒนาแนวคิด "ความยุติธรรมในฐานะความสามารถ" (Justice as Capability) ซึ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการบรรลุเป้าหมายชีวิตที่มีคุณค่า แนวคิดนี้ขยายมุมมองของรัสส์โดยให้ความสำคัญกับความหลากหลายของมนุษย์และบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

Sen เสนอว่าแทนที่จะมุ่งเน้นที่การกระจายทรัพยากรหรือสินค้าขั้นพื้นฐาน (Primary Goods) ตามแนวคิดของรัสส์ เราควรให้ความสำคัญกับ "ความสามารถ" (Capabilities) ของบุคคลในการแปลงทรัพยากรเหล่านั้นให้เป็นชีวิตที่มีคุณค่า Sen ยกตัวอย่างว่า คนพิการอาจต้องการทรัพยากรมากกว่าคนทั่วไปเพื่อบรรลุระดับคุณภาพชีวิตเดียวกัน

Nussbaum ได้พัฒนาแนวคิดนี้ต่อโดยเสนอรายการ "ความสามารถขั้นพื้นฐาน" (Central Capabilities) ที่ทุกสังคมควรส่งเสริม เช่น สุขภาพ การศึกษา และการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิดนี้ได้รับความสนใจอย่างมากในการพัฒนานโยบายสาธารณะและการวัดการพัฒนามนุษย์ในระดับนานาชาติ

5. ความยุติธรรมเชิงจักรวาล

Thomas Pogge (2002) ได้เสนอแนวคิด "ความยุติธรรมเชิงจักรวาล" (Cosmopolitan Justice) ซึ่งมองว่าหลักการความยุติธรรมควรใช้กับทุกคนในโลกโดยไม่คำนึงถึงพรมแดนของรัฐชาติ เขาเสนอให้มีการปฏิรูปสถาบันระหว่างประเทศและระบบเศรษฐกิจโลกเพื่อลดความไม่เท่าเทียมระดับโลก

Pogge วิพากษ์ว่าระเบียบโลกปัจจุบันเอื้อประโยชน์ให้กับประเทศร่ำรวยและสร้างความเสียหายเปรียบให้กับประเทศยากจน เขาเสนอมาตรการต่างๆ เช่น การปฏิรูประบบสิทธิบัตรยา และการจัดเก็บภาษีทรัพยากรธรรมชาติระดับโลก เพื่อลดความไม่เท่าเทียมและความยากจนระดับโลก

แนวคิดนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักคิดบางท่าน เช่น David Miller (2007) ที่เห็นว่าความยุติธรรมยังคงต้องพิจารณาในบริบทของรัฐชาติเป็นหลัก เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและระบบการเมืองระหว่างประเทศ

6. ความยุติธรรมในยุคดิจิทัล

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ นักคิดเช่น Luciano Floridi (2013) ได้เสนอให้พิจารณา มิติของความยุติธรรมในโลกดิจิทัลด้วย เช่น การเข้าถึงข้อมูล ความเป็นส่วนตัว และสิทธิในการลืม (Right to be Forgotten) ซึ่งเป็นประเด็นที่ไม่ได้รับการกล่าวถึงในทฤษฎีดั้งเดิมของรอลส์

Floridi เสนอแนวคิด "จริยศาสตร์ข้อมูล" (Information Ethics) ที่มองว่าข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลเป็นทรัพยากรสำคัญในยุคดิจิทัล และควรได้รับการพิจารณาในแง่ของความยุติธรรมทางสังคม ด้วย ประเด็นเช่น ความเหลื่อมล้ำดิจิทัล (Digital Divide) การรักษาความเป็นส่วนตัวออนไลน์ และผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการทำงานและความเท่าเทียมทางสังคม เป็นตัวอย่างของความท้าทายใหม่ที่ต้องการการคิดใหม่เกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคม

7. ความยุติธรรมในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความท้าทายระดับโลกที่สร้างคำถามใหม่ๆ เกี่ยวกับความยุติธรรมระหว่างประเทศและระหว่างรุ่น Simon Caney (2005) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง "ความยุติธรรมทางสภาพภูมิอากาศ" (Climate Justice) ที่พยายามประยุกต์หลักการความยุติธรรมกับการจัดการปัญหาโลกร้อน

Caney เสนอว่าเราต้องพิจารณาทั้งความรับผิดชอบทางประวัติศาสตร์ของประเทศพัฒนาแล้วที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาอย่างยาวนาน และความจำเป็นในการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงผลกระทบต่อคนรุ่นอนาคตที่ไม่ได้มีส่วนในการตัดสินใจในปัจจุบัน แนวคิดนี้ท้าทายกรอบคิดแบบรัฐชาติและเรียกร้องให้มีการร่วมมือระดับโลกในการจัดการปัญหา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การทบทวนทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น รอลส์ในบริบทของโลกาภิวัตน์ชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องและข้อจำกัดของทฤษฎีนี้ในการจัดการกับปัญหาความยุติธรรมระดับโลก แม้ว่าหลักการพื้นฐานของรอลส์จะยังคงมีความสำคัญ แต่การขยายและปรับปรุงทฤษฎีให้สอดคล้องกับความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งจำเป็น

จากการวิเคราะห์ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การพัฒนากรอบความยุติธรรมระดับโลก ควรมีการพัฒนากรอบความยุติธรรมที่ครอบคลุมทั้งระดับประเทศและระดับโลก โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ การ

พัฒนากรอบดังกล่าวอาจต้องอาศัยการบูรณาการแนวคิดจากนักคิดหลายท่าน เช่น แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเชิงจักรวาลของ Pogge และแนวคิดเรื่องความสามารถของ Sen และ Nussbaum

2. การบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีความยุติธรรมในยุคปัจจุบันควรให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยรวมแนวคิดเรื่องความยุติธรรมข้ามรุ่นเข้าไปด้วย การพัฒนานโยบายด้านสิ่งแวดล้อมควรคำนึงถึงทั้งความเป็นธรรมในการกระจายภาระและผลประโยชน์ระหว่างประเทศ และความรับผิดชอบต่อคนรุ่นอนาคต

3. การคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาทฤษฎีความยุติธรรมควรคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทท้องถิ่น โดยไม่ยึดติดกับมุมมองแบบตะวันตกเพียงอย่างเดียว แนวคิดเรื่องความยุติธรรมในฐานะความสามารถของ Sen และ Nussbaum อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนากรอบความยุติธรรมที่ยืดหยุ่นและเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม

4. การปรับใช้กับความท้าทายใหม่ ทฤษฎีความยุติธรรมควรสามารถปรับใช้กับความท้าทายใหม่ๆ เช่น การปฏิวัติดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนากรอบความยุติธรรมสำหรับยุคดิจิทัลและการจัดการกับปัญหาโลกร้อนเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องการการคิดใหม่และการร่วมมือระดับโลก

5. การเสริมสร้างสถาบันระหว่างประเทศ ควรมีการพัฒนาและเสริมสร้างสถาบันระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความยุติธรรมระดับโลก สถาบันเหล่านี้ควรมีความเป็นประชาธิปไตยและความโปร่งใสมากขึ้น และสามารถจัดการกับปัญหาระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การพัฒนาทฤษฎีและนโยบายด้านความยุติธรรมควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทั่วโลกมีส่วนร่วม การสร้างเวทีสาธารณะระดับโลกสำหรับการถกเถียงและการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นความยุติธรรมระดับโลกเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยเชิงปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ที่เสนอโดย Jürgen Habermas (1996)

7. การพัฒนาตัวชี้วัดความยุติธรรมที่ครอบคลุม ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดความยุติธรรมทางสังคมที่ครอบคลุมมิติต่างๆ นอกเหนือจากตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม เช่น การผนวกดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index) ของ UNDP เข้ากับตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน เพื่อให้สามารถประเมินความก้าวหน้าในการสร้างสังคมที่เป็นธรรมได้อย่างรอบด้าน

8. การส่งเสริมการศึกษาและการสร้างความตระหนักเรื่องความยุติธรรมระดับโลก การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นความเข้าใจเรื่องความยุติธรรมระดับโลก ความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาในระดับโลก เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education) ที่ส่งเสริมโดย UNESCO

9. การบูรณาการแนวคิดความยุติธรรมกับนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรมีการเชื่อมโยงแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ขององค์การสหประชาชาติ เพื่อให้การพัฒนานโยบายระดับโลกมีความสอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

การนำแนวคิดของรอลส์มาปรับใช้และขยายความในบริบทโลกาภิวัตน์ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เราเข้าใจความท้าทายของความยุติธรรมในโลกปัจจุบันได้ดีขึ้น แต่ยังเป็นการสร้างฐานทางทฤษฎีสำหรับการพัฒนานโยบายและสถาบันระดับโลกที่มุ่งสู่ความเป็นธรรมมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การวิพากษ์และการพัฒนาต่อยอดจากทฤษฎีของรอลส์ก็แสดงให้เห็นถึงพลวัตและความซับซ้อนของแนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

ท้ายที่สุด การสร้างโลกที่ยุติธรรมและเท่าเทียมในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ รวมถึงการสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะพลเมืองโลก การพัฒนาทฤษฎีความยุติธรรมที่ตอบสนองต่อความท้าทายของโลกยุคปัจจุบันจึงไม่ใช่เพียงงานทางวิชาการ แต่เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมโลกที่ดีกว่าสำหรับทุกคนและทุกรุ่น

เอกสารอ้างอิง

- Beitz, C. R. (1979). *Political theory and international relations*. Princeton University Press.
- Caney, S. (2005). *Justice beyond borders: A global political theory*. Oxford University Press.
- Floridi, L. (2013). *The ethics of information*. Oxford University Press.
- Habermas, J. (1996). *Between facts and norms: Contributions to a discourse theory of law and democracy*. MIT Press.

- Held, D. (1995). *Democracy and the global order: From the modern state to cosmopolitan governance*. Stanford University Press.
- Miller, D. (2007). *National responsibility and global justice*. Oxford University Press.
- Moellendorf, D. (2002). *Cosmopolitan justice*. Westview Press.
- Nussbaum, M. C. (2006). *Frontiers of justice: Disability, nationality, species membership*. Harvard University Press.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Harvard University Press.
- Pogge, T. W. (1989). *Realizing Rawls*. Cornell University Press.
- Pogge, T. W. (2002). *World poverty and human rights*. Polity.
- Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Harvard University Press.
- Schlosberg, D. (2007). *Defining environmental justice: Theories, movements, and nature*. Oxford University Press.
- Sen, A. (2009). *The idea of justice*. Harvard University Press.
- Tremmel, J. C. (2009). *A theory of intergenerational justice*. Earthscan.
- Weiss, E. B. (1989). *In fairness to future generations: International law, common patrimony, and intergenerational equity*. United Nations University.
- Wissenburg, M. (1998). *Green liberalism: The free and the green society*. UCL Press.